

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران
۱۳. عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد
اقتصادی سال ۱۳۹۸

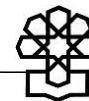
معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۶۷۹۵
دی‌ماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	۱. بخش کشاورزی
۴.....	۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی
۶.....	۳. بخش معدن
۷.....	۴. بخش صنعت
۱۰.....	۵. بخش ساختمان
۱۲.....	۶. بخش خدمات
۱۳.....	۱-۶. خدمات بازرگانی
۱۴.....	۲-۶. خدمات عمومی
۱۵.....	۳-۶. خدمات واسطه‌گری مالی
۱۷.....	جمع‌بندی
۱۹.....	منابع و مآخذ

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران

۱۳. عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸

چکیده

به دلیل بازگشت بخش مهمی از تحریم‌های اقتصادی، اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۷ عملکرد ضعیفی داشت. از جمله میزان کاهش تولید صنعت به خصوص صنایع بزرگ نظیر خودروسازی و نیز صادرات نفت و میعانات گازی قابل توجه بود. از طرف دیگر، افزایش سطح قیمت‌ها (مصرف‌کننده و تولیدکننده) در حالی که سطح اسمی برخی مخارج نظیر مخارج جاری و عمرانی دولت و نیز سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، افزایش چشمگیری نداشت، رشد حقیقی برخی بخش‌ها نظیر ساختمان و خدمات عمومی را با کاهش قابل ملاحظه مواجه کرد.

در سال ۱۳۹۸ نیز تقریباً بسیاری از عوامل مذکور از جمله کاهش صادرات نفت، محدودیت‌های واردات و صادرات، کسری بودجه و ... پابرجاست. از این رو انتظار اولیه بر آن بود که رشد اقتصادی این سال منفی باشد. کاهش قابل توجه صادرات نفت در نیمه اول سال، عملکرد بودجه دولت در این دوره و تأثیر آن بر برخی بخش‌های اقتصادی و عملکرد تولید برخی از صنایع نظیر خودروسازی و ... صحت برآورد فوق را تأیید می‌کند و حتی وضعیت در برخی بخش‌ها نظیر نفت، خودروسازی، امور عمومی و واسطه‌گری‌های مالی بدتر از شرایط مورد انتظار بوده است.

با این حال، برخی تحولات مثبت شرایط را در بعضی بخش‌ها بهبود بخشیده است. مهم‌ترین این موارد یکی مربوط به تأثیر بیش از حد انتظار قبلی بارندگی‌های سال آبی پیشین بر عملکرد بخش کشاورزی (درواقع برآوردهای عملکرد این بخش) است که برآوردهای مثبت قبلی از رشد این بخش را بهبود بخشیده است. مورد دیگر مربوط به تحولات بازار مسکن است که حجم سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان را در نیمه اول سال ۱۳۹۸ افزایش داده است. به نظر می‌رسد عمده این تحول ناشی از افزایش نسبی قیمت مسکن در مقایسه با تورم کلی اقتصاد بوده است. توضیح آنکه رشد ساختمان‌های مسکونی در نیمه اول سال ۱۳۹۸ به اندازه‌ای بوده است که رشد منفی ساختمان‌های دولتی (ناشی از کاهش حقیقی طرح‌های عمرانی) را نیز پوشش داده و رشد کل بخش ساختمان را به طور نسبتاً قابل توجهی افزایش داده است. به نظر می‌رسد رشد بخش ساختمان نیز تأثیر مثبتی بر برخی بخش‌های صنعتی نظیر «لاستیک و پلاستیک»، «کاشی و سرامیک»، «سیمان» و «سایر کانی‌های غیرفلزی» داشته و رشد مثبت این بخش‌ها را نیز به دنبال داشته است.

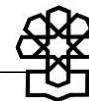
با در نظر گرفتن همه ملاحظات فوق، رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۸ همچنان منفی و در حدود ۷/۲- درصد برای کل سال برآورد می‌شود که اصلی‌ترین دلیل منفی شدن آن، نرخ رشد منفی قابل توجه بخش نفت بوده است. برآورد فوق حدود ۲/۶ درصد از برآورد قبلی مرکز پژوهش‌ها بالاتر است و همان‌طور

که بیان شد این موضوع به دلیل بهبود برآورد رشد غیرنفتی در این دوره بوده است. رشد غیرنفتی در سال ۱۳۹۸ حدود ۱/۸ درصد برآورد می‌شود. با این حال همچنان رشد بخش خدمات منفی برآورد می‌شود که عمده آن به دلیل رشد منفی بخش امور عمومی در نتیجه کاهش حقیقی مخارج جاری دولت و نیز افت ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی و به خصوص بخش بانکی به قیمت‌های ثابت در این سال باشد. با در نظر گرفتن ملاحظات مذکور، آخرین شواهد از عملکرد اقتصاد در ۶ ماه اول سال ۱۳۹۸ و روندهای قابل تحلیل تا پایان سال، رشد اقتصادی ۷/۲- درصد، رشد اقتصادی بدون نفت ۱/۸ درصد (مثبت)، رشد کشاورزی ۵/۵ درصد، رشد نفت ۴۳- درصد، رشد صنعت ۱/۵ درصد، رشد آب، برق و گاز ۱۰ درصد، رشد بخش ساختمان ۱۴/۵ درصد و رشد بخش خدمات ۱/۵- درصد برآورد می‌شود. در مجموع می‌توان گفت هرچند نرخ رشد سال ۱۳۹۸ کمتر از سال گذشته پیش‌بینی می‌شود، اما وضعیت بخش غیرنفتی اقتصاد ایران بهتر از سال گذشته خواهد بود و دلیل اصلی نرخ رشد منفی در سال ۱۳۹۸، رشد منفی قابل توجه بخش نفت است (صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نیز رشد اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸) را به ترتیب ۹/۵- و ۸/۷- درصد برآورد کرده‌اند).

نکته شایان توجه، مربوط به عملکرد نظام آماری است. در چنین شرایطی سیاستگذاران و فعالان اقتصادی بیش از زمان‌های ثبات اقتصادی، به دریافت آمارهای قابل اتکا به منظور برنامه‌ریزی مناسب نیاز دارند. این در حالی است که با وجود گذشت حدود ۹ ماه از سال ۱۳۹۸ همچنان هیچ‌گونه آماری از عملکرد بخش حقیقی اقتصاد از جانب مرکز آمار ایران و بانک مرکزی منتشر نشده است. این موضوع عدم کارایی مطلوب نظام آماری فعلی را نشان داده و می‌تواند از جانب کاربران به عنوان نشانه‌ای از عدم استقلال حرفه‌ای نهادهای آماری تلقی شود. در این شرایط ضرورت بازنگری در ساختار نظام آماری کشور با تمرکز بر استقلال بیشتر آن و تفکیک وظایف نظارتی و اجرایی در تهیه آمارها به منظور افزایش پاسخگویی و قابلیت اتکای نظام آماری احساس می‌گردد.

مقدمه

اقتصاد ایران در سال ۱۳۹۷ شرایط دشواری را سپری کرد. همزمانی مسائلی چون رشد اقتصادی منفی، تورم ۲۷/۵ درصدی، بحران ارزی و کسری بودجه، در کنار مسائل ساختاری بلندمدت اقتصاد ملی، نشان از وخامت اوضاع این سال داشت. انتظار می‌رود در سال ۱۳۹۸ بخشی از چالش‌های فوق تقلیل یافته و بخشی تعمیق شود. شرایط بازار ارز نشان‌دهنده بازگشت نسبی ثبات به این بازار است و با وجود آنکه

انتظار می‌رود تورم میانگین همچنان در سال ۱۳۹۸ بالا باشد، تورم در مسیر کاهش قرار دارد.^۱ با این حال به نظر می‌رسد وضعیت کسری بودجه به واسطه کاهش بیشتر صادرات نفتی وخامت بیشتری یافته است. درباره عملکرد بخش حقیقی و رشد اقتصادی نیز که موضوع این گزارش است، موضوع تا حدی پیچیده بوده و لازم است از ابعاد مختلف به آن پرداخته شود. اگرچه در این گزارش در چارچوب فعالیت‌های اقتصادی (بخش‌های اقتصادی) به تحلیل وضعیت تولید پرداخته می‌شود، سعی می‌شود به تأثیر روندهای کلان بر عملکرد بخش حقیقی پرداخته شده و تا حد امکان پویایی‌های اقتصادی نیز دست‌کم به صورت تحلیلی در متن گزارش مورد توجه قرار گیرد.

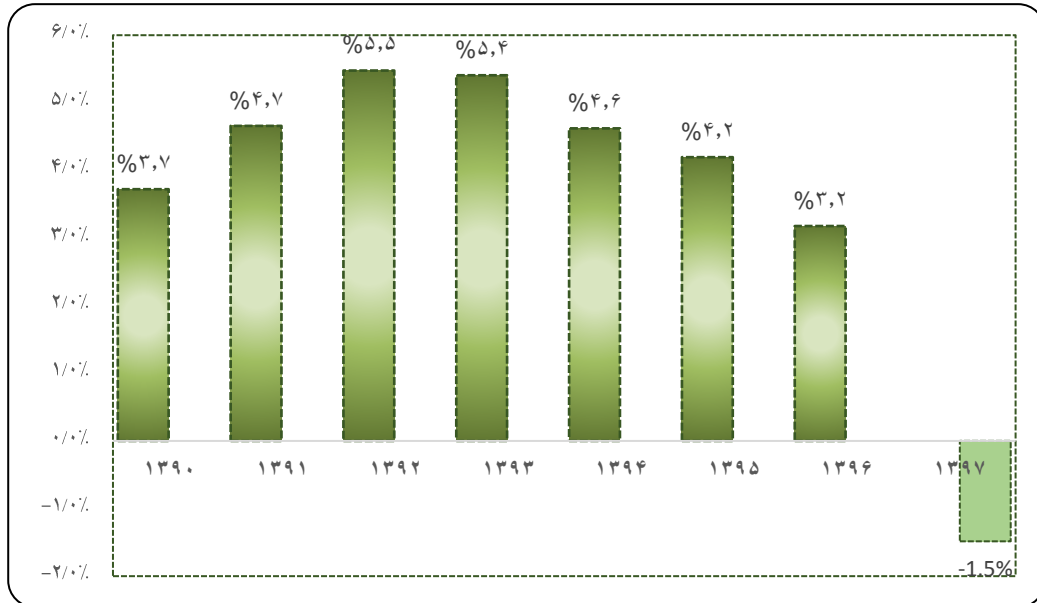
۱. بخش کشاورزی

در دهه اخیر که اقتصاد ایران نوسانات قابل توجهی را تجربه کرده و بسیاری از بخش‌های اقتصادی دوره‌های رکودی را تجربه کرده‌اند، بخش کشاورزی از جمله معدود بخش‌هایی بوده که به رشد مثبت خود ادامه داده است. حتی در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ که اقتصاد ایران رکود ناشی از تحریم‌های اقتصادی را تجربه کرد، رشد این بخش قابل توجه بود. دلیل این موضوع به آن برمی‌گردد که وضعیت بارندگی و شرایط آب و هوایی، مهم‌ترین عامل مؤثر بر عملکرد بخش کشاورزی است. علاوه بر این، شرایط رکودی سال‌های آغازین دهه ۱۳۹۰ که با جهش‌های ارزی همراه بود، برخی مزیت‌های صادراتی را برای بعضی محصولات کشاورزی ایجاد کرد.

با این حال، براساس اعلام مرکز آمار این بخش در سال ۱۳۹۷ رکود را تجربه کرده است. این مرکز رشد بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۷ را ۱/۵- درصد برآورد کرده که می‌تواند ناشی از وضعیت نامطلوب سال آبی گذشته باشد.

۱. توجه به این نکته نیز ضروری است که در میان مدت ممکن است وضعیت نامطلوب سایر متغیرهای اقتصادی نظیر کسری بودجه و نیز برخی بی‌ثباتی‌های اجتماعی تهدیدی برای تداوم این وضعیت تلقی شود و بازار ارز و قیمت‌ها را در مسیر متفاوت از آنچه فعلاً مورد انتظار است قرار دهد.

نمودار ۱. رشد ارزش افزوده گروه کشاورزی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ (درصد)

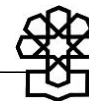

مآخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران.

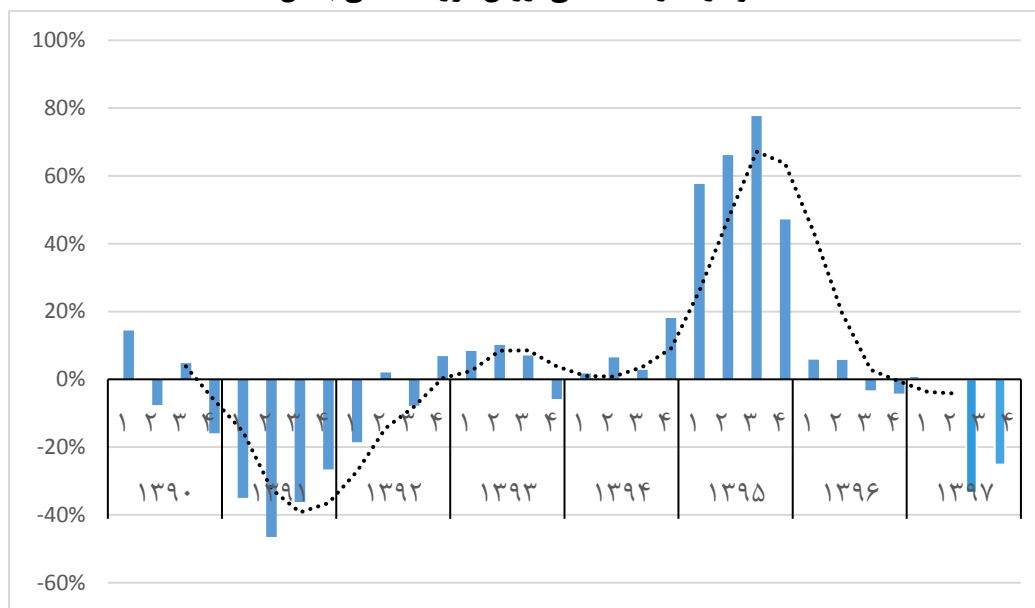
در گزارش پیشین مرکز پژوهش‌ها، با در نظر گرفتن شواهد موجود از وضعیت نسبتاً مناسب بارندگی در سال آبی ۱۳۹۷-۱۳۹۸، رشد مثبت حدود ۳ درصدی بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی شد. برآوردهای وزارت جهاد کشاورزی نیز رشد مثبت این بخش در سال ۱۳۹۸ را تأیید می‌کند. با در نظر گرفتن پیش‌بینی‌های وزارت مذکور برای تولید اقلام مختلف محصولات کشاورزی، می‌توان رشد بخش کشاورزی را تا حدود ۵/۵ درصد تعدیل کرد.

۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی

براساس اعلام مرکز آمار ایران، بخش نفت خام و گاز طبیعی در سال ۱۳۹۷ حدود ۱۴ درصد افت ارزش افزوده داشته است. عمده این افت مربوط به فصول پاییز و زمستان این سال بوده است که صادرات نفت کشور در عمل با مشکلات تحریم مواجه شده و کاهش یافته است. آمارهای این نهاد به ترتیب رشد ۳۳/۵- و ۲۵/۲- درصدی ارزش افزوده بخش نفت خام و گاز طبیعی در دو فصل پاییز و زمستان را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. رشد فصلی ارزش افزوده فصلی بخش نفت

مأخذ: حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی (رنگ آبی - سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶)، حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران (رنگ قرمز - سال ۱۳۹۷).

در گزارش پیشین مرکز پژوهش‌ها درباره صادرات نفت ایران در سال ۱۳۹۸، میزان صادرات نفت خام حدود ۳۰۰ هزار بشکه نفت پیش‌بینی شده بود. آمارهای سازمان اوپک از منابع ثانویه در سال ۲۰۱۹ این موضوع را تأیید می‌کند. همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، تولید نفت ایران در فصول ۲ و ۳ سال ۲۰۱۹ (بهار و تابستان ۱۳۹۸) به ترتیب ۲/۴ و ۲/۲ میلیون بشکه در روز بوده است که با در نظر گرفتن مصرف حدود ۱/۷ میلیون بشکه‌ای نفت خام در داخل به‌معنای صادرات ۷۰۰ و ۵۰۰ هزار بشکه‌ای نفت خام است. با در نظر گرفتن روند نزولی صادرات نفت دست‌کم تا پایان سال ۲۰۱۹ (پاییز ۱۳۹۸)، لحاظ میانگین صادرات روزانه ۳۰۰ الی ۴۰۰ هزار بشکه‌ای صادرات نفت در سال ۱۳۹۸ منطقی به نظر می‌رسد.^۱ این موضوع به معنای رشد حدود ۴۳- درصدی ارزش افزوده بخش نفت خام و گاز طبیعی در سال ۱۳۹۸ است که نسبت به پیش‌بینی قبلی مرکز پژوهش‌ها (۴۹- درصد) کمی خوشبینانه‌تر تلقی می‌شود.

۱. اگرچه برخی تحلیلگران این میزان صادرات نفت را خوشبینانه تلقی می‌کنند و برخی خیرهای غیررسمی از میزان کمتر صادرات نفت حکایت می‌کند، اما به دلیل عدم دسترسی به آمارهای قابل تأیید در این زمینه، در نظر گرفتن مقادیر حاصل از تحلیل روند صادرات نفت بر مبنای اطلاعات حاصل منابع ثانوی منطقی به نظر می‌رسد. ضمناً با وجود آنکه در برخی ماه‌ها ممکن است صادرات نفت کمتر یا بیشتر باشد، آنچه در این تحلیل اهمیت دارد متوسط صادرات سال است.

جدول ۱. تولید نفت ایران، گزارش‌های ماهیانه اوپک (منابع ثانویه)

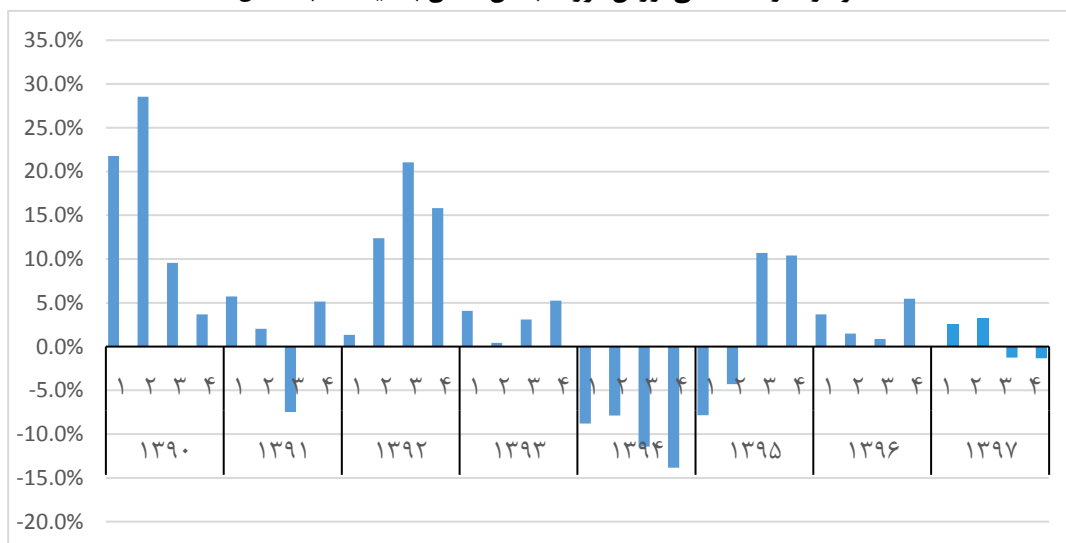
فصل ۴	فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	
۳,۷۳۵	۳,۶۴۳	۳,۵۳۹	۳,۰۹۶	۲۰۱۶
۳۸۲۰	۳۸۳۳	۳,۷۹۳	۳,۷۹۶	۲۰۱۷
۲۹۸۲	۳۶۰۳	۳,۸۱۸	۳,۸۱۱	۲۰۱۸
	۲,۱۹۱	۲,۴۰۷	۲,۷۲۵	۲۰۱۹
	-۳۹/۲	-۳۷/۰	-۲۸/۵	رشد نسبت به فصل مشابه سال قبل (درصد)

Source: OPEC, Monthly Oil Market Report, October 2019.

۳. بخش معدن

نمودار ۳ نشان‌دهنده روند تغییرات ارزش‌افزوده بخش معدن (بدون احتساب نفت) طی دوره ۱۳۹۰ تا ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۷ است. نکته مهم در این نمودار، روند سیکلی رشد بخش معدن است که دوره‌های نسبتاً منظم دو الی سه‌ساله رونق و رکود را نشان می‌دهد.

نمودار ۳. رشد فصلی ارزش‌افزوده بخش معدن به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مآخذ: حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی (سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۶) و حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران (سال ۱۳۹۷).

به دلیل اختلاف میان تولید و فروش محصولات معدنی و اهمیت موضوع انبارداری و عدم دسترسی به اطلاعات کافی در این زمینه، تطابق آمار حساب‌های ملی با آمارهای جانبی تولید فعالیت‌های عمده معدنی نظیر آمارهای تولید سنگ آهن و کنستانتره زغال‌سنگ وزارت صمت و آمار تولید شرکت‌های معدنی بورسی در این حوزه، محل مناقشه است. به عنوان مثال در حالی که آمار حساب‌های ملی فصلی

مرکز آمار ایران رشد نزدیک صفر (۰/۸ درصد) بخش معدن در سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد، شاخص تولید صنایع معدنی بورس بیانگر رشد حدود ۹ درصدی این بخش است و آمار محصولات معدنی وزارت صنعت هم رشدهای بالاتری را نشان می‌دهد.

با توجه به عملکرد شاخص تولید شرکت‌های معدنی بورسی در ۶ ماهه اول سال، می‌توان رشد حدود ۷ درصدی بخش معدن را انتظار داشت. البته با در نظر گرفتن اختلاف موجود میان نتایج این شاخص و حساب‌های ملی مرکز آمار ایران، به نظر می‌رسد در نهایت حساب‌های ملی مرکز آمار ایران رشد ارزش‌افزوده این بخش را در پایان سال ۱۳۹۸ منفی یا نزدیک صفر نشان دهد. در هر صورت، با توجه به اینکه سهم بخش معدن (بدون نفت) در کل تولید ناخالص داخلی حدود یک درصد است، لذا تفاوت مذکور در برآورد رشد این بخش، اثر چندانی در پیش‌بینی رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸ نخواهد داشت.

۴. بخش صنعت

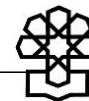
تولید محصولات صنعتی در سال‌های اخیر با چالش مواجه بوده است. طی سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ چالش تحریم‌های اقتصادی به‌خصوص از طریق محدودیت واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای، تولید محصولات صنعتی را با مشکل مواجه کرد. پس از آن به‌رغم بهبودهایی در بهره‌برداری از ظرفیت‌های تولید بسیاری از صنایع به‌خصوص صنایع عمده نظیر خودروسازی، پتروشیمی و... تا سال ۱۳۹۶ کمبود تقاضای مؤثر و رکود زنجیره‌های پیشینی صنعت نظیر بخش ساختمان، چالش اصلی بسیاری از صنایع بود و از سال ۱۳۹۷ نیز تحریم‌های جدید، مشکلاتی نظیر محدودیت‌های تجاری و به‌خصوص وارداتی و برخی اختلالات در نظام قیمت‌گذاری و تخصیص ارز به صنایع وابسته به واردات یا صادراتی، به‌وجود آورد.

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد، در مجموع در سال ۱۳۹۷ بجز صنعت منسوجات، فلزات پایه و محصولات فلزی، سایر صنایع در اکثر ماه‌های سال ۱۳۹۷ رشد منفی را تجربه کردند (به توزیع خانه‌های رنگی توجه کنید). با این حال عملکرد زیربخش‌های صنعت در ۶ ماهه اول ۱۳۹۸ بهبودهایی را در وضعیت برخی صنایع نشان می‌دهد. این موضوع به‌خصوص برای صنایعی نظیر صنایع شیمیایی، دارویی، لاستیک و پلاستیک، کاشی و سرامیک، سیمان و ماشین‌آلات و تجهیزات ملموس است (به نواحی مشخص شده توجه کنید).

جدول ۲. رشد ماهیانه تولید زیربخش‌های صنعت براساس شاخص تولید صنایع بورسی (رنگ‌های قرمز رشد منفی را نشان می‌دهد)

	۱۳۹۸												۱۳۹۷												۱۳۹۶											
	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱						
غذایی و آشامیدنی بجز قند و شکر	%۸	%۱۰	%۷	%۶	%۱۲	%۶	%۲۰	%۱۷	%۱۲	%۱۰	%۶	%۱۰	%۸	%۹	%۷	%۱۳	%۲	%۵	%۱	%۲	%۰	%۸	%۳	%۷	%۹	%۲	%۰	%۲۳	%۱۷	%۵						
منسوجات	%۴۳	%۱۴	%۱۳	%۴	%۱۸	%۲	%۲۲	%۵	%۱۶	%۲۰	%۴۳	%۹۵	%۱۱۰	%۴۱	%۵۶	%۴۱	%۲۵	%۳۲	%۳۴	%۱	%۱۷	%۲۴	%۱۱	%۴	%۲۲	%۱	%۴	%۲۶	%۱۵	%۵۱						
چوب و کاغذ	%۲	%۷	%۲	%۱	%۱۹	%۲۵	%۱	%۲	%۷	%۱۱	%۱۶	%۲۲	%۳۰	%۳۰	%۲۰	%۱۸	%۱۹	%۶	%۲۶	%۲۵	%۱۵	%۱۰	%۱۰	%۰	%۶	%۵	%۱	%۱۰	%۷							
کک و پالایش	%۲	%۱	%۱۹	%۱	%۱	%۴	%۱	%۲	%۱	%۳	%۲	%۲۳	%۴	%۱	%۱۳	%۷	%۱۳	%۹	%۹	%۴	%۴	%۱	%۲	%۲۶	%۲	%۶	%۳	%۱	%۱	%۲						
شیمیایی (بجز دارو)	%۵	%۱۳	%۴	%۷	%۲۷	%۱۳	%۱۴	%۱۰	%۳	%۶	%۳	%۲	%۵	%۱	%۵	%۱	%۵	%۱۰	%۱	%۰	%۶	%۷	%۷	%۸	%۱	%۱۰	%۰	%۱۳	%۱	%۲						
دارو	%۵	%۱۳	%۴	%۷	%۲۷	%۱۳	%۱۴	%۱۰	%۳	%۶	%۳	%۲	%۵	%۱	%۵	%۱	%۵	%۱۰	%۱	%۰	%۶	%۷	%۷	%۸	%۱	%۱۰	%۰	%۱۳	%۱	%۲						
لاستیک و پلاستیک	%۳۱	%۳۰	%۶	%۱	%۱۳	%۱۹	%۴	%۷	%۳	%۱	%۶	%۱۳	%۲۳	%۲۴	%۴	%۱۱	%۸	%۸	%۰	%۱۶	%۴	%۴	%۲	%۵	%۱	%۱۲	%۳	%۳۴	%۳۴	%۱۲						
کاشی و سرامیک	%۴۳	%۲۰	%۳۷	%۱۳	%۲۸	%۲۲	%۲۴	%۲۵	%۲۲	%۲۵	%۹	%۶	%۱۲	%۱۱	%۰	%۰	%۱۱	%۱۳	%۲۰	%۲۲	%۱۴	%۲۳	%۱۲	%۸	%۸	%۱۵	%۷	%۶۰	%۶۲	%۴۱						
سیمان	%۱۲	%۱۰	%۵	%۱۲	%۱۳	%۹	%۱	%۱۲	%۱۵	%۶	%۱۰	%۷	%۱۸	%۷	%۱۰	%۱۳	%۱۴	%۱۲	%۱۲	%۲۰	%۱	%۱	%۱۵	%۱۸	%۱	%۰	%۱۱	%۱۰	%۲۳							
سایر کانی غیرفلزی	%۱۶	%۱۲	%۹	%۱۵	%۲۲	%۲۰	%۱۸	%۱۱	%۱۰	%۱	%۱۶	%۲	%۱	%۴	%۷	%۳	%۰	%۲۵	%۳۷	%۱۰	%۱۲	%۱۲	%۰	%۱۰	%۵	%۴	%۰	%۶	%۱۲							
فلزات پایه	%۵	%۲	%۱	%۵	%۱۲	%۵	%۱	%۱۰	%۱۱	%۶	%۱	%۱۲	%۱۳	%۱۴	%۲۲	%۲۵	%۱۷	%۱۴	%۹	%۸	%۱۴	%۷	%۱۲	%۰	%۳	%۲	%۴	%۳	%۲							
محصولات فلزی بجز ماشین‌آلات و تجهیزات	%۵	%۲	%۱	%۵	%۱۲	%۵	%۱	%۱۰	%۱۱	%۶	%۱	%۱۲	%۱۳	%۱۴	%۲۲	%۲۵	%۱۷	%۱۴	%۹	%۸	%۱۴	%۷	%۱۲	%۰	%۳	%۲	%۴	%۳	%۲							
تجهیزات برقی	%۵	%۳۱	%۰	%۹	%۳	%۹	%۶	%۱۶	%۱۲	%۹	%۲۸	%۱۶	%۲۲	%۴۶	%۳	%۱۵	%۳	%۳	%۱۴	%۱۶	%۲۹	%۱۵	%۳۰	%۳۱	%۳۷	%۲۳	%۱۳	%۱۱	%۱۲							
ماشین‌آلات و تجهیزات	%۲۹	%۲۸	%۳۵	%۴۲	%۵۴	%۳۷	%۲۱	%۲	%۱۴	%۱۰	%۱۲	%۱۴	%۲۳	%۲۵	%۴	%۲۹	%۱۹	%۱۷	%۱	%۳	%۱۴	%۲۵	%۳۲	%۲۲	%۴۸	%۲۶	%۲۶	%۶۸	%۲۴							
خودرو و قطعات	%۳	%۲۶	%۲۳	%۳۴	%۵۰	%۴۹	%۴۵	%۶۰	%۶۵	%۶۹	%۶۲	%۴۵	%۴۶	%۴۴	%۳۱	%۲۸	%۳۲	%۱۳	%۱۷	%۸	%۱۸	%۲۲	%۱۵	%۲۵	%۱۲	%۴۴	%۳۰	%۶۱	%۲۸							

مأخذ: مؤسسه آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه‌ریزی و محاسبات محققان.

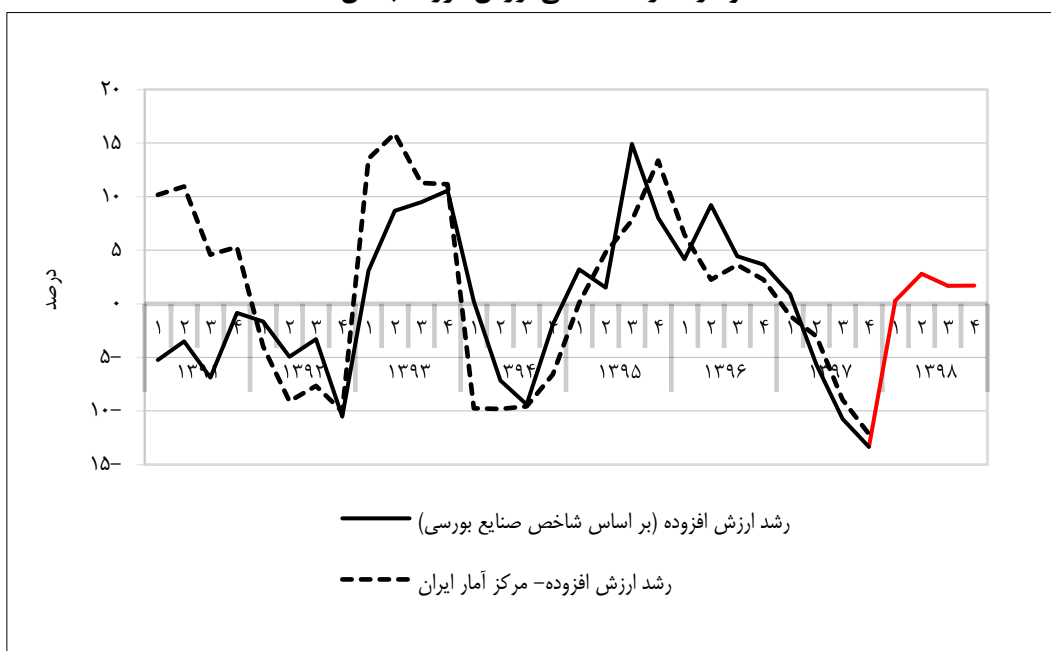
بررسی‌های اولیه، عوامل زیر را در بهبود شرایط صنایع مذکور در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۸ مؤثر نشان

می‌دهد:

۱. افزایش سرمایه‌گذاری در مسکن و در نتیجه افزایش تقاضای داخلی برای محصولات صنعتی نظیر کاشی و سرامیک، سیمان، سایر کانی‌های غیرفلزی و فلزات پایه؛
۲. کاهش مداخله یا بهبود سیاست‌های مداخله‌ای دولت در زمینه قیمتگذاری داخلی و تخصیص یا تأمین منابع ارزی (در صنایعی نظیر داروسازی).

نمودار ۴. رشد ارزش افزوده بخش صنعت براساس حساب‌های ملی مرکز آمار ایران و رشد ارزش افزوده این بخش براساس شاخص کمکی صنایع بورسی را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود حرکت قابل توجهی بین این دو نماگر وجود دارد. بر این اساس می‌توان با استفاده از شاخص کمکی رشد ارزش افزوده صنعت براساس تولید شرکت‌های بورسی، به برآورد رشد ارزش افزوده صنعت پرداخت. براساس عملکرد شاخص مذکور در ۶ ماهه اول سال و برآورد آن در نیمه دوم سال رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۸ حدود ۱/۵ درصد برآورد می‌شود. به دلایلی که بیان شد، این برآورد بهبود قابل توجهی نسبت به پیش‌بینی قبلی مرکز پژوهش‌ها از عملکرد بخش صنعت در سال ۱۳۹۸ (رشد حدود ۵- درصد) محسوب می‌شود.

نمودار ۴. رشد فصلی ارزش افزوده بخش صنعت

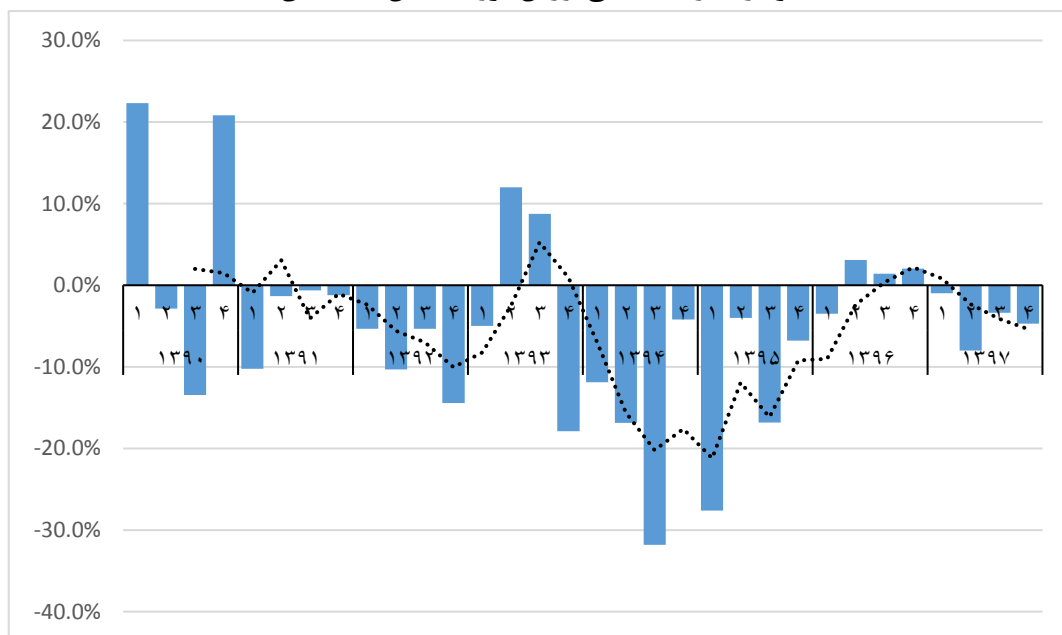

مآخذ: حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران و مؤسسه آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه‌ریزی.
توضیح: رنگ قرمز: برآورد و پیش‌بینی.

۵. بخش ساختمان

نمودار ۵ وضعیت رشد بخش ساختمان از سال ۱۳۹۰ را به صورت فصلی نشان می‌دهد. رکود این بخش در عمده فصل‌های پس از سال ۱۳۹۰ کاملاً ملموس است. این موضوع در واقع روی دیگر کاهش سرمایه‌گذاری شامل سرمایه‌گذاری عمومی و خصوصی در سال‌های اخیر است. در سال ۱۳۹۶ شاهد رشد نسبی این بخش به خصوص در ساختمان‌های خصوصی بودیم. آمار بانک مرکزی رشد ۱/۲ درصدی و آمار مرکز آمار ایران رشد ۳/۲ درصد این بخش را در سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. با این حال، در سال ۱۳۹۷ رشد این بخش مجدداً منفی شد که می‌توان آن را معلول بی‌ثباتی شرایط اقتصاد کلان و تأثیر آن بر سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی و کاهش مخارج عمرانی دولت دانست.

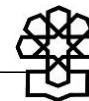
نمودار ۵. رشد فصلی ارزش افزوده بخش ساختمان

مآخذ: حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی (۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶) و مرکز آمار ایران (۱۳۹۷).

شواهد موجود از پروانه‌های ساختمانی صادره در نیمه دوم سال ۱۳۹۷ و برخی شاخص‌های مرتبط با تولید و فروش نهاده‌ها و مصالح ساختمانی در نیمه اول سال ۱۳۹۸ نشان‌دهنده رشد مثبت و نسبتاً قابل توجه سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان است.

به نظر می‌رسد بخش اعظم این رشد مربوط به بخش ساختمان‌های مسکونی باشد. آمار رشد پروانه‌های صادراتی (جدول ۳) این موضوع را تأیید می‌کند. از طرف دیگر عملکرد بودجه عمرانی در ۶ ماهه اول سال نشان می‌دهد که احتمالاً رشد سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های غیرمسکونی دولتی در این

دوره منفی بوده است، زیرا مخارج عمرانی دولت نسبت به سال گذشته به صورت اسمی نزدیک ۵ درصد کاهش داشته است. با در نظر گرفتن تورم، رشد منفی سرمایه گذاری دولت بسیار قابل توجه خواهد بود. در رابطه با سرمایه گذاری در ساختمان های غیرمسکونی غیردولتی آماری در دسترس نیست.

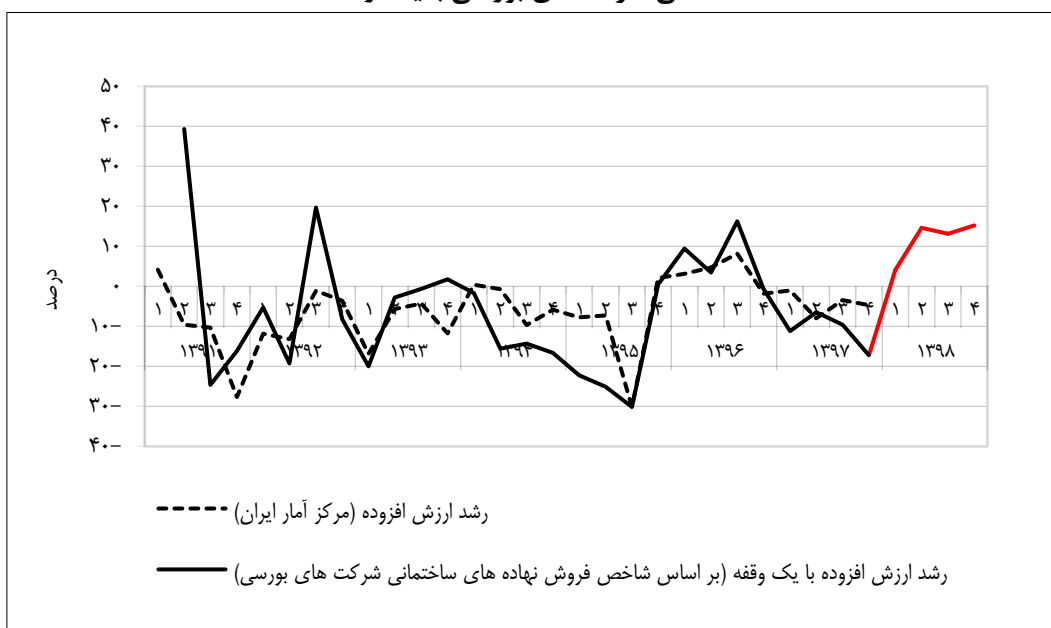
جدول ۳. رشد تعداد و سطح زیربنای پروانه های ساختمان های مسکونی

زمستان ۱۳۹۷	زمستان ۱۳۹۶	زمستان ۱۳۹۵		
۴۶۶۷۳	۳۸۲۴۶	۳۷۱۷۱	تعداد	تعداد پروانه های ساختمانی صادره واحدهای مسکونی
%۲۲	%۲/۹	--	رشد (درصد)	
۲۱۷۴۳	۱۷۵۹۳	۱۹۸۴۸.۶	زیربنا (هزار متر مربع)	سطح زیربنای پروانه های ساختمانی صادره واحدهای مسکونی
%۲۳/۶	%-۱۱/۴	--	رشد (درصد)	

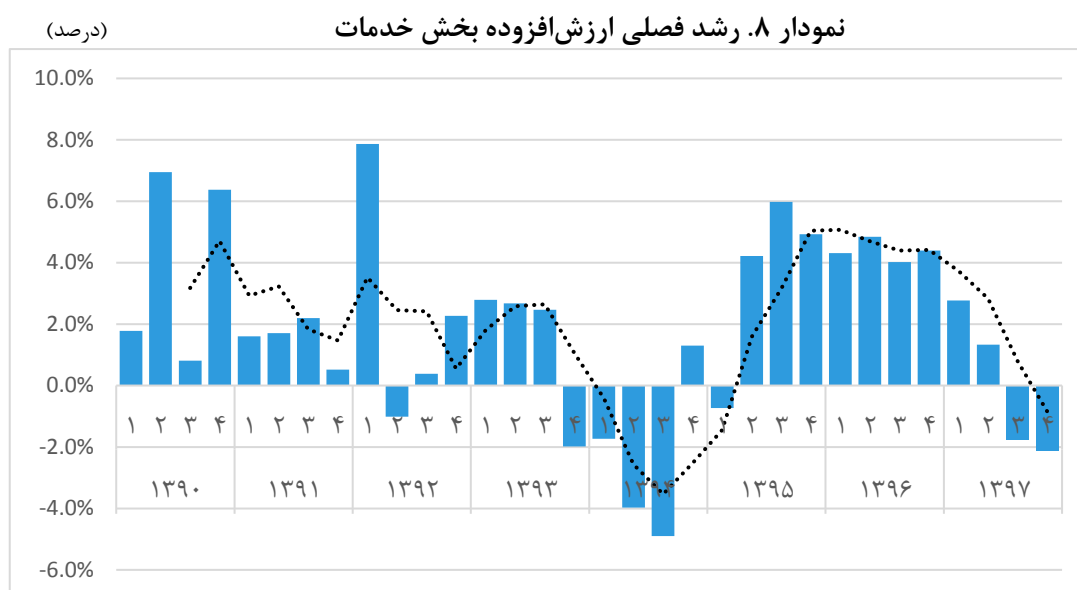
مأخذ: مرکز آمار ایران.

نمودار ۶ تغییرات رشد ارزش افزوده فصلی مرکز آمار ایران با رشد ارزش افزوده براساس شاخص فروش نهاده های ساختمانی شرکت های بورسی با یک وقفه را نشان می دهد. هم حرکتی این دو متغیر نشان می دهد که فروش نهاده های ساختمانی یک شاخص پیش نگر نسبتاً مناسب از ارزش افزوده بخش ساختمان (سرمایه گذاری در ساختمان) است. براساس این شاخص رشد بخش ساختمان در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۴/۵ درصد برآورد می شود.

نمودار ۶. رشد فصلی ارزش افزوده ساختمان و شاخص پیش نگر آن (شاخص فروش نهاده های ساختمانی شرکت های بورسی با یک وقفه)

مأخذ: حساب های ملی فصلی مرکز آمار ایران و مؤسسه آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه ریزی. توضیح: رنگ قرمز: برآورد و پیش بینی.

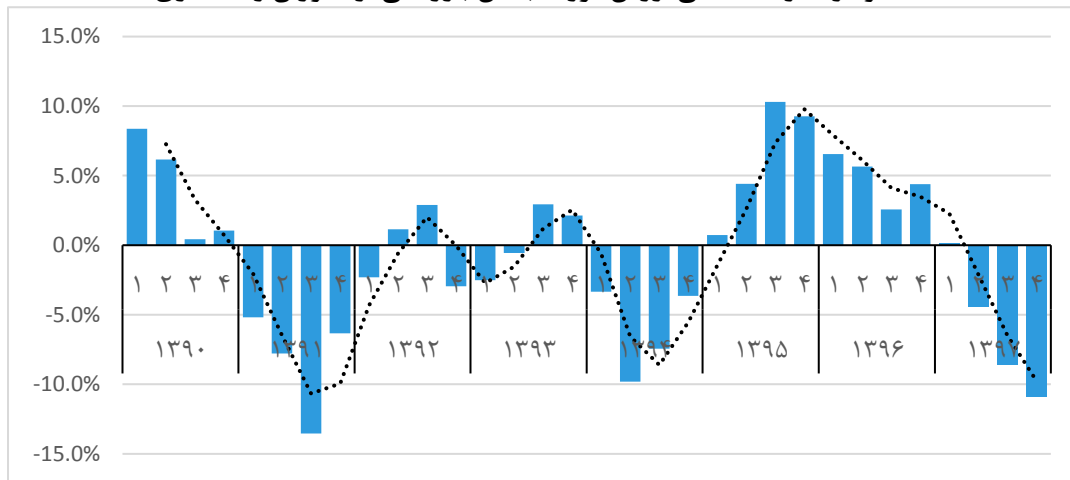
مآخذ: حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی (۱۳۹۰-۱۳۹۶) و حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران (۱۳۹۷).

در سال ۱۳۹۸ نیز با توجه به عملکرد بخش‌های صنعت، کشاورزی و معدن و تأثیر آن بر بخش‌های خرده‌فروشی و عمده‌فروشی و مستغلات، مخارج هزینه‌ای دولت و تأثیر آن بر بخش خدمات عمومی، شرایط تورمی و تأثیر آن بر ارزش افزوده حقیقی خدمات واسطه‌گری مالی و چشم‌انداز سایر زیربخش‌های خدمات، رشد این بخش حدود ۱/۵- درصد برآورد می‌شود. این برآورد با برآورد قبلی مرکز پژوهش‌ها کاملاً منطبق است. با این تفاوت‌های در سطح زیربخش‌های خدمات وجود دارد که با ذکر دلایل در ادامه بحث می‌گردد.

۱-۶. خدمات بازرگانی

نمودار ۹. نشان‌دهنده رشد ارزش افزوده خدمات بازرگانی، رستوران و هتلداری طی دوره ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۷ به صورت فصلی و به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ است. همان طور که نمودار نشان می‌دهد، رکود این بخش در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ ادامه داشته و در سال ۱۳۹۵ شاهد رشد ۶/۲ درصدی این بخش بوده‌ایم. در سال ۱۳۹۶ نیز رشد مثبت این بخش ادامه داشته است. رشد بخش خدمات بازرگانی در سال مذکور ۴/۷ درصد برآورد شده است. همچنین مرکز آمار رشد بخش خدمات بازرگانی (خرده‌فروشی و عمده‌فروشی) در سال ۱۳۹۷ را ۶- درصد اعلام کرده است که متأثر از شرایط رکود تورمی این سال و عملکرد بخش‌های تولیدی و تجارت خارجی بوده است.

نمودار ۹. رشد فصلی ارزش افزوده بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری

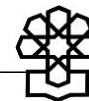

مأخذ: همان.

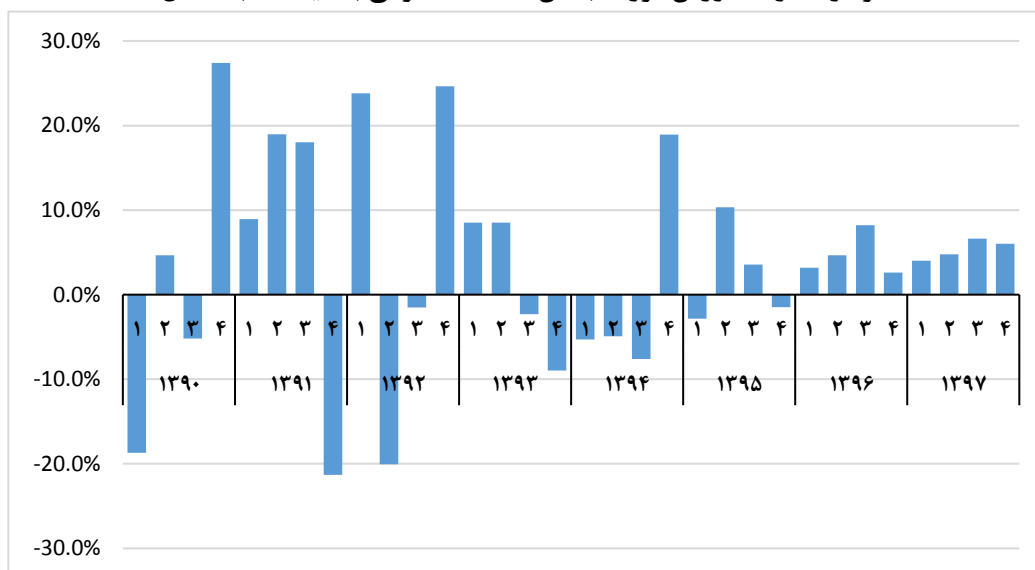
به طور کلی، عملکرد بخش بازرگانی به عملکرد بخش‌های صنعت، معدن، کشاورزی و تجارت خارجی بستگی دارد. از آنجا که رشد بخش‌های کشاورزی و صنعت و تجارت خارجی در ۶ ماهه ابتدای سال بهتر از رشدهای مورد انتظار قبلی بوده است و براساس برآوردها تا پایان سال نیز این‌گونه خواهد بود، می‌توان به رشد مثبت این بخش خوشبین بود. براساس برآوردهای فعلی با توجه به عملکرد ۶ ماهه اول اقتصاد و پیش‌بینی عملکرد آن تا پایان سال، رشد بخش خدمات بازرگانی در سال ۱۳۹۸ حدود ۱ درصد مثبت برآورد می‌شود که در مقایسه با پیش‌بینی قبلی مرکز پژوهش‌ها (۱/۵- درصد) بهبود تلقی می‌شود.

۲-۶. خدمات عمومی

خدمات عمومی دربرگیرنده مجموعه خدمات شامل امور عمومی، دفاع، امنیت و نظم عمومی، آموزش و پرورش، بهداشت و... است. این بخش از جمله بخش‌های اقتصاد ایران است که در سال ۱۳۹۶ رشدی بالاتر از رشد سال ۱۳۹۵ را تجربه کرده است. بانک مرکزی رشد این بخش در سال ۱۳۹۶ را ۴/۴ درصد اعلام کرده است. بانک مرکزی آمار حساب‌های ملی سال ۱۳۹۷ را منتشر نکرده است، اما براساس برآورد مرکز آمار ایران، رشد بخش خدمات عمومی در سال ۱۳۹۷ حدود ۵/۳ درصد بوده است.

نمودار ۱۰. رشد ارزش افزوده بخش خدمات عمومی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: همان.

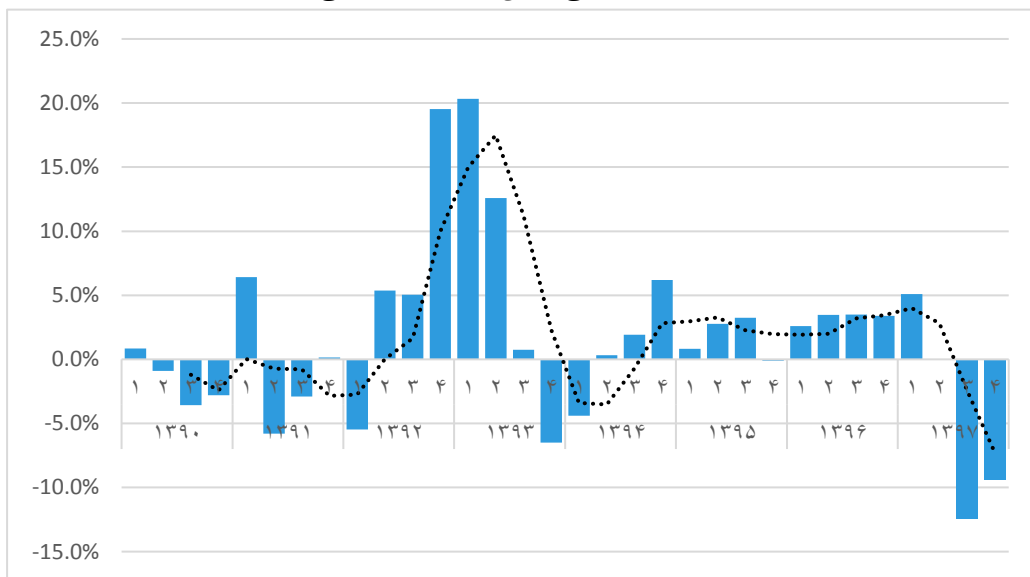
عملکرد مخارج دولت، نشان می‌دهد که مخارج جاری (هزینه‌ها) دولت در ۶ ماهه اول به صورت اسمی حدود ۷/۵ درصد رشد داشته است که با در نظر گرفتن تورم طی این دوره به معنای رشد منفی مخارج دولت به صورت حقیقی و با قیمت‌های ثابت است. با در نظر گرفتن محدودیت‌های بودجه‌ای انتظار می‌رود این وضعیت تا پایان سال نیز ادامه یافته و در سال ۱۳۹۸ شاهد رشد منفی بخش خدمات عمومی باشیم. رشد بخش مذکور در سال ۱۳۹۸ حدود ۸- درصد برآورد می‌گردد که نسبت به پیش‌بینی قبلی مرکز پژوهش‌ها (۵/۵- درصد) بدتر تلقی می‌شود.

۳-۶. خدمات واسطه‌گری مالی

یکی از مشکلات موجود در حساب‌های ملی ایران به نحوه محاسبه ارزش افزوده بخش واسطه‌گری مالی مربوط است. دلیل این موضوع نیز به سهم بالا و اصلی نظام بانکی در این بخش، تنوع خدمات بانکی، تنوع نرخ‌های سود بانکی، دستوری بودن نرخ‌های تسهیلات و سپرده‌ها و... برمی‌گردد. بر این اساس ملاحظه می‌شود که معمولاً میان رشدهای اعلامی مرکز آمار ایران و بانک مرکزی برای این بخش اختلافات جدی وجود دارد. با این حال می‌توان انتظار داشت که ارزش افزوده بخش بانکی اولاً به درآمدهای کارمزدی بانک‌ها و ثانیاً به تفاوت حقیقی سودهای دریافتی حاصل از ارائه تسهیلات و سودهای پرداختی به سپرده‌ها کاملاً مرتبط باشد. بر این اساس، انتظار می‌رود در سال‌های رکود تورمی به دلیل کاهش حقیقی شکاف نرخ سود تسهیلات و سپرده‌ها به خاطر شرایط تورمی از یک طرف و کاهش درآمدهای کارمزدی و کاهش سود بانک به واسطه مطالبات غیرجاری بانک در شرایط رکود از طرف دیگر، شاهد کاهش ارزش افزوده و رشد منفی بخش بانکی و به تبع واسطه‌گری مالی باشیم. آمار مرکز آمار برای سال

۱۳۹۷ این موضوع را تأیید می‌کند. این مرکز، نرخ رشد ۴/۵- درصدی را برای بخش واسطه‌گری مالی در سال ۱۳۹۷ اعلام کرده است. عمده این رشد منفی مربوط به دو فصل پایانی سال بوده که ابعاد تورم و رکود عمیق‌تر بوده است.

نمودار ۱۱. رشد فصلی بخش واسطه‌گری مالی از سال ۱۳۹۰

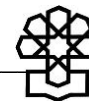

مأخذ: همان.

اگرچه بیان کلی تأثیر رکود تورمی در سطح کلان بر وضعیت بخش واسطه‌گری مالی و به‌خصوص بخش اصلی آن یعنی فعالیت‌های بانکی صحیح است، بررسی جزئیات آن می‌تواند مفید باشد. ارزش‌افزوده بخش بانکی در واقع دو جزء اصلی دارد. یک جزء آن به شکاف بین سود دریافتی و پرداختی بانک‌ها به تسهیلات و سپرده‌ها مربوط است (کارمزد احتسابی) و جزء دیگر آن ناشی از دریافت کارمزد خدمات بانکی توسط بانک‌هاست. مجموع این دو باید با شاخص قیمت مناسب (نرخ تورم) تعدیل گردد تا به‌صورت حقیقی رشد آن قابل سنجش با سال‌های قبل باشد.

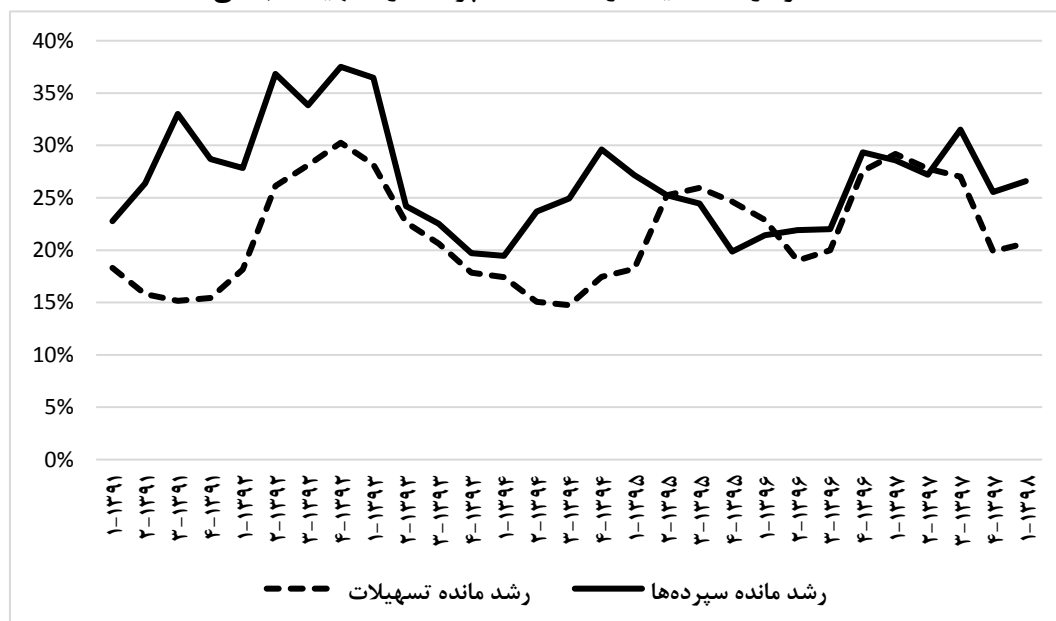
بر این اساس، همان‌طور که نمودار ۱۲ نشان می‌دهد، از نیمه‌دوم سال ۱۳۹۷ رشد مانده تسهیلات کمتر از رشد مانده سپرده‌ها بوده است که می‌تواند در نهایت به معنای رشد کمتر دریافت‌ها در قیاس با پرداخت‌های سود بانک‌ها تفسیر شود. البته با توجه به کاهش نرخ سود مؤثر سپرده‌ها (در اثر حذف سود روزشمار سپرده‌ها)، کاهش درآمد ناشی از کارمزد احتسابی بانک‌ها کمتر خواهد بود.

از طرف دیگر اگر رشد کارمزد خدمات بانکی متناسب با رشد حجم فعالیت‌های بانک باشد و رشد مجموع سپرده‌ها و تسهیلات را به‌عنوان شاخصی از حجم فعالیت‌های بانک در نظر بگیریم، رشد کارمزد خدمات بانکی هم از نیمه‌دوم سال ۱۳۹۷ کاهش یافت است. حال اگر تورم نیز در نظر گرفته شود،

به معنای کاهش نسبتاً قابل توجه ارزش افزوده بانک در نیمه دوم سال ۱۳۹۷ و سال ۱۳۹۸ خواهد بود. مرکز آمار ایران رشد حدود ۱۱- درصدی بخش واسطه‌گری مالی در نیمه دوم سال ۱۳۹۷ را برآورد کرده است و احتمالاً رشد این بخش در سال ۱۳۹۸ کمتر از این مقدار خواهد بود. برآوردهای موجود رشد حدود ۱۹- درصدی این بخش در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۲. مقایسه رشد مانده سپرده‌ها و تسهیلات بانکی

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

جمع بندی

با وجود گذشت ۸ ماه از سال ۱۳۹۸ همچنان هیچ‌گونه آماری از عملکرد بخش حقیقی اقتصاد از جانب مرکز آمار ایران و بانک مرکزی منتشر نشده است. به خصوص آنکه در این شرایط حساس سیاستگذاران و فعالان اقتصادی بیش از زمان‌های ثبات اقتصادی به دریافت آمارهای قابل اتکا به منظور برنامه‌ریزی مناسب نیاز دارند. این موضوع عدم کارایی مطلوب نظام آماری فعلی را نشان داده و می‌تواند از جانب کاربران به عنوان نشانه‌ای از عدم استقلال حرفه‌ای این نهادهای آماری تلقی شود. در این شرایط ضرورت بازنگری در ساختار نظام آماری کشور با تمرکز بر استقلال بیشتر آن و تفکیک وظایف نظارتی و اجرایی در تهیه آمارها به منظور افزایش پاسخگویی و قابلیت اتکای نظام آماری، احساس می‌شود.

با در نظر گرفتن تحلیل‌های ارائه شده در متن گزارش، برآورد می‌شود رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۸ همچنان منفی و نسبتاً قابل توجه باشد. این رشد در حدود منفی ۷/۲ درصد برای کل سال برآورد می‌شود که عمدتاً ناشی از رشد منفی قابل توجه بخش نفت و گاز است. این پیش‌بینی حدود ۲/۶ درصد

از برآورد قبلی مرکز پژوهش‌ها بالاتر است که به دلیل بهبود برآورد رشد غیرنفتی در این دوره بوده است. رشد غیر نفتی در سال ۱۳۹۸ حدود ۱/۸ درصد برآورد می‌شود.

با در نظر گرفتن ملاحظات مذکور، آخرین شواهد از عملکرد اقتصاد در ۶ ماه اول سال ۱۳۹۸ و روندهای قابل تحلیل تا پایان سال، رشد اقتصادی ۷/۲- درصد، رشد اقتصادی بدون نفت ۱/۸ درصد، رشد کشاورزی ۵/۵ درصد، رشد نفت ۴۳- درصد، رشد صنعت ۱/۵ درصد، رشد آب، برق و گاز ۱۰ درصد، رشد بخش ساختمان ۱۴/۵ درصد و رشد بخش خدمات ۱/۵- درصد برآورد می‌گردد. رشد منفی بخش خدمات عمدتاً به دلیل رشد منفی بخش امور عمومی در نتیجه کاهش حقیقی مخارج جاری دولت و نیز افت ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی و به خصوص بخش بانکی به قیمت‌های ثابت در این سال باشد. شایان ذکر است صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نیز رشد اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸) را به ترتیب ۹/۵- و ۸/۷- درصد برآورد کرده‌اند.

در مجموع می‌توان گفت هرچند نرخ رشد سال ۱۳۹۸ کمتر از سال گذشته پیش‌بینی می‌شود، اما وضعیت بخش غیرنفتی اقتصاد ایران بهتر از سال گذشته برآورد می‌شود و علت اصلی نرخ رشد منفی در سال ۱۳۹۸، رشد منفی قابل توجه بخش نفت است.

جدول ۴. برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷ و پیش‌بینی رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸ (درصد)

۱۳۹۸	۱۳۹۷	شرح
۵/۵	-۱/۵	کشاورزی
-۴۳	-۱۳/۹	نفت
۷/۵	/۸	معادن
۱/۵	-۶/۵	صنعت
۱۰	۵/۱	آب، برق و گاز
۱۴/۵	-۵/۶	ساختمان
-۱/۵	۰	خدمات
-۷/۲	-۴/۹	تولید ناخالص داخلی
۱/۸	-۲/۴	تولید ناخالص داخلی بدون نفت

مأخذ: بخش‌های قبلی گزارش و محاسبات.

جدول ۵. برآورد نهادهای بین‌المللی از رشد اقتصاد ایران

۲۰۱۹	۲۰۱۸	
-۹/۵	-۳/۹	صندوق بین‌المللی پول
-۸/۷	-۱/۹	بانک جهانی

مأخذ: وبگاه صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی.

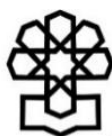

۱. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۶۲۷۸.
۲. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۷، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۶۰۱۸.
۳. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۹ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۸۰۰.
۴. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۷۷۵.
۵. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سه‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۰۰۱.
۶. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۲۶۹.
۷. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۹ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۳۳۲.
۸. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۹. حساب‌های ملی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۰. حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران.
۱۱. خلاصه تحولات بخش واقعی اقتصاد ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۲. گزارش وضعیت بودجه دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۳. گزارش‌های رشد اقتصادی، مرکز آمار ایران.
۱۴. گزارش‌های تحولات بازار مسکن شهر تهران، بانک مرکزی.
۱۵. گزارش‌های وضعیت تجارت خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران.
۱۶. گزارش عملکرد تولیدات منتخب صنعتی و معدنی، وزارت صنعت، معدن و تجارت.
۱۷. نماگرهای اقتصادی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۸. قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کشور.

19. http://www.opec.org/opec_web/en/

20. www.codal.ir

21. Pesenti, Paolo and Tille, Cédric (2000), "The Economics of Currency Crises and Contagion: An Introduction", FRBNY Economic Policy Review, September.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۷۹۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران ۱۳. عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدل‌سازی)
تهیه و تدوین کنندگان: سیدهادی موسوی‌نیک، محمدرضا عبداللهی
اظهار نظر کننده خارج از مرکز: ابوالحسن والی‌زاده
ناظران علمی: محمد قاسمی، سیدعلی روحانی

واژه‌های کلیدی:

۱. بخش حقیقی
۲. رشد اقتصادی
۳. کشاورزی
۴. صنعت
۵. خدمات
۶. نفت
۷. ساختمان
۸. اقتصاد ایران
۹. برجام
۱۰. تحریم

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۷